

Stiftelsen
Norsk etnologisk gransking
Postboks 1010, Blindern
0315 OSLO

Oslo, mars 1998

Spørreliste nr. 177

VENNSKAP

Kjære medarbeider!

I den forrige listen vi sendte ut, nr. 176 Utveksling av tjenester - stilte vi en del spørsmål om det vi kalte den enkeltes *sosiale nettverk*. Denne listen - Vennskap - er en form for videreføring av temaet eller kanskje snarere en utdyping av aspekter ved det. Deler av dette materialet vil bli brukt i Gjertrud Kristiansens hovedoppgave om vennskap ved Seksjon for folkloristikk, IKK, Universitetet i Bergen.

Grunnen til at vi spesielt vil gå inn på den følelsesmessige siden av vennskapet er flere. Men en viktig grunn er at vi har stilt oss spørsmålet om vennskapsbånd er i ferd med å bli viktigere i den enkeltes liv i dag, i forhold til slekts- og familieband. Vår tid er preget av at mange familier oppløses - folk velger alternative livs- og boformer, kjernefamilier lever relativt isolert i mange større byer - folk flytter osv.

Et annet viktig moment som henger sammen med følelsesmessige relasjoner er at det viser hvor i livet vi forplikter oss, hvor vi forankrer vår tillit, hvor vi henter trygghet, hvor vår lojalitet er. Alt dette er psykologiske faktorer, men det handler også om moralske spørsmål, og er dermed av betydning i forståelsen av vår kultur - vår tid.

Fordi vennskap er et emne som involverer følelser har spørrelisten ikke vært enkel å lage - trolig er den heller ikke lett å besvare. Vi her i NEG har hatt stort utbytte - og fått mang en ettertanke - av å samtale omkring vennskapets vesen. Kanskje vil også samtaler lette den enkeltes arbeid med å svare. Konkrete episoder, erfarte hendelser og egne følelser dukker ofte opp gjennom tillitsfulle samtaler.

Slik det alltid er, er vi svært takknemlige for **personlige fortellinger** og **konkrete eksempler** (selvsagt uten navn). Mange av svarene i spørrelisten er formet generelt, men svarene får dybde gjennom beretninger ut fra egen erfaring. Men vi understreker at hver og en av dere selv må velge hvor personlige dere ønsker å være.

Som det fremgår av det nye førstearket og av det vedlagte nummeret av sNEGlen vil alle svar på denne spørrelisten være anonyme i arkivet.

Les gjennom hele spørrelisten før du begynner å skrive.
Lykke til!

Anne Moestue

Ann Helene B. Skjelbred

Bente Gullveig Alver

Hvem kan man være venn med?

I dagligtalen brukes ordet «venn» om alt fra «bekjent» til personer man har et nært forhold til. Vi vil gjerne at du skal tenke over hva du legger i ordene «venn» og «vennskap» og hva som for deg karakteriserer det nære vennskapet.

Hvilke egenskaper vil du nevne som gjør en bestemt person (eller flere) til din venn? Du behøver ikke nevne navn, og det kan også være snakk om en venn du har hatt en gang i livet ditt. Hvorfor synes du akkurat de egenskapene er viktige?

Ut fra det du legger i et vennskap, hvilke «grenser» vil du si at det er mellom venn og bekjent, mellom venn og søster eller bror, mellom venn og kjæreste?

Regner du din mor eller far også som din(e) venn(er)? Mener du ut fra din erfaring at man kan være venn med sin mor eller far, eller vil et vennskap med en forelder ha en annen karakter enn det du ellers mener et vennskap skal inneholde?

Kan du fortelle om ett eller flere av «fortidens» vennskap; om hvordan det var å ha en venn for eksempel da du var barn eller ung?

Har du knyttet vennskapsbånd i forskjellige faser av livet ditt, i barndommen, på skolens forskjellige trinn, i studietiden, som forelder eller som partner? Har du beholdt noen av disse vennene også etter at du ble voksen, ferdig med skoler og utdanning og etter at barna er blitt store?

Har du venner i alle aldre?

Ut fra din erfaring, er kvinner og menn venn på forskjellig måte? Er vennskap mellom menn annerledes enn vennskap mellom kvinner? Kan du gi eksempler.

Har du venner av begge kjønn? Er du venn med en av det andre kjønn på samme måten som med en person av ditt eget kjønn?

Er det slik at like barn leker best, at venner må være like for at vennskapet skal fungere? Har du selv erfaring for det?

Eller har du venner som du selv mener er din rake motsetning? Fortell.

Vennskap og tiden

Kan man snakke om vennskap ved første blick på samme måte som man snakker om kjærlighet ved første blick? Med andre ord, kan man ved et første møte vite, eller kjenne på seg, at dette er et menneske som er ens venn? Har du opplevet noe slikt selv? Fortell, hvis du har.

Er vennskap avhengig av varighet? Kan man for eksempel snakke om en venn når det gjelder en person som man kanskje har kjent bare en måned?

Er vennskap avhengig av hyppig kontakt? Eller er det slik at en venn alltid er en venn, uansett hvor ofte man kan treffes eller ha kontakt på annen måte?

Har du opplevd at tiden mellom hver gang du og din venn har kontakt ikke spiller noen rolle, men at det bare er å ta opp tråden der dere slapp sist?

Vennskap og familieforhold

Kan du være så snill å redegjøre for husstanden din nå: Er du enslig, har du ektemake eller samboer, har du barn, foreldre eller svigerforeldre boende sammen med deg?

Synes du det er viktig at dine venner kjenner din nære familie, foreldre og eventuelt søsken?

Synes du det er viktig at din familie, foreldre og eventuelt søsken, kjenner dine venner? Inviterer du dem sammen?

Er det viktig for deg at dine venner blir akseptert av din familie, og omvendt?

Er det viktig for deg at dine venner er venner med hverandre?

Kan du ha venn(er) som ikke samtidig også er din partners personlige venn(er)? På den annen side, kan din partner ha venner som du ikke nødvendigvis er personlig venn med? Hvordan er du sammen med din(e) venn(er) når din partner ikke er med? Ringer og skriver dere bare med hverandre, eller treffes dere, og hva gjør dere da?

Har du opplevd at vennskapsforholdet endret seg da du fikk kjæreste, giftet deg, fikk barn, flyttet, vant en stor gevinst i lotto eller lignende?

Aksepterer partneren din at du har en venn av samme kjønn som ham/henne selv? Og synes du selv at det er i orden at din partner har et slikt venneforhold?

Bekreftelser på vennskap

Her er vi ute etter både de forskjellige måtene å bekrefte vennskap på og sett i forhold til ulike personer. Spørsmålene er generelle, men om du kan fortelle noe konkret om erfaringer med ulike venner, er det fint.

Hva gjør du for å vise din(e) venn(er) at du er en venn?

Gir du spesielle gaver eller legger særskilt omtanke i gaver til en venn?

Gjør du noe spesielt med huset ditt eller deg selv når du venter en venn på besøk, - pynter med blomster og lys i staken, baker en spesiell kake, tar på deg et annet antrekk?

Eller synes du at det spesielle med vennskapet er at du ikke behøver å gjøre noe ekstra?

Har du og vennene dine en bestemt sjargong som dere bruker når dere er sammen? Har menn og kvinner forskjellig slags sjargong eller in-språk seg imellom?

Har du som barn eller ungdom hatt en «vennering» eller «venninnering» som symbol på vennskapet? Eller har du og din(e) venn(er) hatt andre symboler som har markert et spesielt felleskap?

Vi kan også vise at vi er venner i måten vi hilser på. Hvordan hilser du på en venn, banker du ham/henne i ryggen, tar ham/henne i hånden; eller kan du klemme, kysse, ta omkring ham/henne? Er den måten du hilser på en venn annerledes enn den måten du hilser på familiemedlemmer? Hilser du annerledes på en venn av ditt eget kjønn enn på en venn av det andre kjønn?

Gjensidighet og forpliktelser

Betyr gjensidighet noe for at vennskapet skal være godt? Eller synes du det gjør vennskapet vanskelig dersom du får mer av din venn enn du synes du får gitt igjen eller dersom du gir mer enn du får igjen av din venn?

Hva er en vennetjeneste?

Hva ønsker du at en venn skal gjøre for deg?

Hva ville du gjøre for en venn, uten å være bedt om det? Vil du for eksempel tilby deg å passe en syk venn som trenger pleie noen dager eller uker? Tilbyr du deg å ta en venns barn hjem til deg en periode, for eksempel i tilfelle av sykdom? Vil du tilby å avbryte eller avlyse en ferie for å hjelpe en venn?

Man kan dele både sorger og gleder med en venn. I hvilke situasjoner (kriser eller gleder) i livet ditt har du virkelig trengt dine venner? Fortell.

Tar du selv kontakt med vennene dine når du har problemer?

Vil du gjerne at dine venner skal fortelle deg om sine problemer? Blir du lei deg hvis de ikke gjør det? Fortell.

Har du opplevd vanskelige perioder eller situasjoner i livet ditt da du valgte å kontakte familie i stedet for venner? Eller det motsatte? Fortell.

Vennskapets omkostninger

Har du av omtanke for en venn foretatt deg noe uten å spørre vennen om lov, med risiko for å miste vennskapet? For eksempel i tilfelle av at vennen trengte hjelp, har du kontaktet noen som kunne hjelpe?

Har du på den annen side opplevd at en venn har handlet slik overfor deg? Og hvilken virkning hadde det på vennskapet?

Har du tatt risikoen med å fortelle din venn at du synes han oppfører seg dårlig eller gjør noe som du synes er galt?

Har en venn noen gang sagt fra til deg at han syntes du oppførte deg dumt eller galt? Hvordan tok du det?

Kan du fortelle en venn noe du skammer deg over? Eller er såret over? Gjør det vondt å fortelle det til en venn? Hvordan vil du at en venn skal forholde seg til det du forteller?

Har du opplevd at et vennskap har «spist deg opp» og blitt en belastning, eller at det har krevd for mye fortrolighet?

Har du opplevd å bli sviktet av en venn? Hvilke verdier ved vennskapet var det som ble krenket?

Refleksjoner over vennskapets ytterste grenser

Kan man være venn med et dyr? Hvordan er i tilfelle vennskapet med et dyr sammenlignet med vennskap med et menneske?

Familiemedlemmer er naturlige donorer av organer i tilfelle sykdom eller skade. Er det noe som venner skal yte hverandre om det ikke fins familiemedlemmer som passer?

Ut fra det du nå har tenkt og skrevet, hvordan vil du karakterisere «det ideelle vennskap»?

Og motsatt, hvordan vil du karakterisere «vennskapssviket»?